

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer ha-Tashbets

Ḥuṭ ha-meshulash

Avraham ben Ya‘aḳov ibn Ṭavah

האווט ובא בקעי וב מהרבא

Amsterdam, 498 [1737/1738]

המדקה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9070

הקדמת

שלוהא דרחמנא להדפסת ספר התשבין אשר בשפה ברורה מדבר לכבוד הרב הגאון המתבר

ומיומו כמים קרים על נפש עיפה • וימלאו קורת רוח ושתעטעטו בו כל הלומדים • וימלא חן בעיניהם • לא תגוש תורת הספר הזה מפייהם • ויזרעם אחריהם • אשר מלא בדיונים חדשים גם יסגי • בדברים מתוקים ועריבים • ברוב הדיעות לאליהם ולרצונות • שאלים לו כעניין ומתן תשובות בסברות ברורות קרות וארוכות • על פי חידושים והלכות • לא בלא דפוסים ועולם • מיום שגברה האדם • עד עתה •

ועתה בן אדם מהלך נרדם • קום קרא בתורת בני זמנה ואדם • כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם • כי על מולא פיהם • וכתבו בדיהם • ורוח ה' צפה עליהם • לא יפלה דבר מהם • ושפטו בדיונים בין דין לדין ובין דם לדם • ברוב שכלם וכח פילפולם • ברוב הדיונים וחידושים עליו סולם • זאת תהיה תורת האדם • **חוט המשורש** חלק רביעי לספר **התשבין** • שכתבו שלשת הגבורים שות משודרים על הרביעה טורים • גם הסגנון סוגשמיים • עד היום שנגעשו עם ספר התשבין חברים • יעלו למזבח הדפוס בקרבן לזבח פרים • כל אחד מר סבר • או על פי שלשה עדים יקום דבר • הלא הם הרב הגדול הגאון כמח'רר **שלמה דוראן** • זלה"ה והרב הגדול הגאון כמח'רר **שלמה צדור** • זלה"ה והרב הגדול הגאון כמח'רר **אברהם אבן טווא** • זלה"ה אשר היו מיומי קדם בשיבה של מעלה מנוחתם • חובלים מפרי אדמתם • שקיימו וקבלו עליהם במים חיותם • וכל ישראל כפעמים על פי בורחם • וגאון הוא בעל מלאכתם • עם כמה פסקי דגים שפסק ארזני זמני כמח'רם • הלא הוא הרב הגדול השיש כמח'רר **נתנאל קרישקיש** • זלה"ה אשר רוח ה' נחה עליהם • וקבלו שכר יריהם • כי כבר רצה האלהים את מעשיהם • אשרי טעמי עדותם ומקיים דבריהם • מעין דברי הרב רבינו שמעון בר זמנ ז"ל • אשר אור תורתו לא תמח ולא תגמ • מונחת עד היום שעלתה לדפוס על המזבח כרחימכוח •

צדיק כחמר יפרח • המחבר הקדמת הספר הזה ונתן השבח • וכתב בירו הרמה • היום שקבלתי מיד זרע קדש ימלאו ירך הרב זלה"ה הספר הזה לדפוס לא מלאתי בו הקדמה • דומה לגוף בלא נשמה • עמד הרב בכוחו הגדול ונפח בו נשמה • דובב שפתי ישנים אשר כמה מאות שנים היו גנוזים באדמה • וסדר דבריו בבקיות חכמתו • כלאת השמש בגבורתו • את הכל עשה יפה בעתו • הלא הוא כבוד מעלתו • מעלת מור' ורבי ועטרת ראשי הרב הגדול הגאון המופלג כמח'רר **שלמה צדור** האחרון זלה"ה בן הרב הגדול הגאון כמח'רר **יהושע זלה"ה** בן ונכד להרב הגדול המופלג כמח'רר **שלמה צדור** הראשון זלה"ה הכוזב למעלה עם הרבנים בעלי חוט המשולש • חלק רביעי לספר התשבין • זה הרב שלמה צדור האחרון זלה"ה אשר נדבה לבו ואזר מתגו וחבר הקדמת הספר הזה בדעתו הגבוהה • בחכמה ובדעת ובתבונה • בדברים ערבים מתק שפתיים • ובלשון תלמוד ופסוקים מתוקים • ודברי משקל בין הדברים • בדיכ' ויושפתיים ישרים לדיקים • וזיכה את הרבנים זכות הרבים תלוי בו • ולכל בני ישראל עם קרובו • התחיל במטה רבינו קבל התורה מפי הגבורה • וליהושע בן נון מסרה • וגם לזקני' ולנביאים ולאנשי כנסת הגדולה • ולא הגיח דבר סתום ועמון • עד שכל לדברי רבינו משה בר מיוון • ומאריך •

יתברך ה' יוצר וישתבח ה' כבודו • שחא העולם כולו לכבודו • ונתחייב כל הגברא לעובדו • ולדבקה בו ולשמחו ולברך בשמו • אשר מכל עם בחר בנו • ומצין הגוים הבדילנו • וצנים קרא לנו • וממלכים העלנו • ובתוך הים ביבשה העבירנו • ומן במדבר אכלנו • הוא חיינו ואורך ימינו • הופיע רוח קדשו עלינו • ותורת אמת נתן לנו • על יד משה בחירו רועינו • וכל יקר ראתה עינינו • לפקוח עינים עורות • מכת המאורות הטובות • יאירו שבעת הנירות • ברוב הדינים ומר'ג מלות • קלות וחמורות • אשר לא תמלא און לשמוע ולא תשבע עין לראות • הכתובים אות באות • אלה החוקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות • הכתובים בתורתנו ה' יקרה • אשר אין לה שינוי ותמורה • וחובה עלינו לעובדה ולשמרה • לא יקול הכסף והזהב למוכרה • הן הן גופי תורה בדיונים עמוקים תלויים בשערה • הרמוזים בהלכות ופוסקים בטעם וסברה • וברש"י ז"ל ובתוספתא של גמרא • ה' אלהי ישראל אשר יצר את האדם בחכמה • ונתן לפתאים ערמה • ולנער דעת ומומה • ללמוד בתורה הקדושה והנעימה • ולעסוק בה ועלה למעלה רמה • וברוב שכלם ופילפולם נחלים נובעת ממוקור חכמה • בספרי הלכות והגדות גדולות • מתוקים ממים עמוקים • נבואה עד שחקים • מעלת התורה ליהודים היתה אורה ושמה •

ישמחו דקשמים ויגל הארץ בדברי התורה הגבוהה בספר הזה • אין זה כי אם בית אהים • אשר בנה המלך הגדול בענקים • המפורסם שמו ברחובות ובשוקי • ובמדניות מרחקים • קדמה ימה ומה וספונה • לו נגלו כל תעלומות ממששים שערי בינה • זה סיני ועוקר הרים ספר **התשבין** אשר יסד המלך הגבר הגדול הרב הגאון המופלג שר גדול נר ישראל בוליטא דנהר' • אשר קיים את כל התורה • מוריגו ורבינו שידו כותבת ולבו ישמח כמח'רר **שמעון בר צמח** • זלה"ה בעל ככנים • ותורתו כמה מאות שנים היתה רובלת בין המשפתיים אין דורש ואין מבקש ונמס כל לב ורפובל ידים • דור האלף דור בא' • והתורה היתה שמורה בבית ועליה על גבה • מרבליית טמונה ונמס בחדרי חדרים • עם ארבעה עשר ספרי • אשר חבר הרב הגל' בספר התשבין שמש נזכרים • וזיכה את הרבים • מעורר ישנים ומקין נרדמים • בדינים ישרי' ותמימים • ודגל התורה מרים • ושמו נודע בשערים • מולא תעלמות לאורה • וכצעו מים מתוקים מתחת הקורה • כמעין המחגבר באריה ויחיו כל פרי אשר טוב למאכל וכחמד למראה • כמה מאות שנים אשר הוא סתום • עד היום השקיף ה' ממרום • ובקעו כל מעינות תהום • להסקות כל עשב הדה ימחו • וארובות השמים נפתחו • בדברי התורה הזה כל יגיע כח ימחו • וישמעו עוים וישמחו • והיו בזה הזמנים • דגנים ורעננים • להדפיס הספר הזה ודובב שפתי ישנים • ולעשות נחת רוח לרב המחבר זלה"ה על כל אשר ואבר • שכתב מאות שנים היו גנוזים בקבר • אשר עשה בשלימות דעתו • ובישיבה של מעלה היתה מנוחתו •

ותהי ראשית מלאכתו • פה בעיר **ארגזאיר** הנקראת ארז' יע"א ויפלו מעינותיו חובה • ועיני כל ישראל עליו והראה להם את הדרך ולבו בה • זאת המעשה אשר יעשו •

וקם על הוא יהיה זכרון הכיבוד הראוי רבינו זרעיתו

ט

הקדמה

ואמרוך בשבח. עד שכל לדברי רבינו שמעון בר כחמ ז"ל מיו"ש שאל
ועיר ברצלונה חזן מולדתו. וחבר הספר הזה ודן דין
אמת לאמיתו. וגם לא ימנע משבחיו לשלשת הגבורים מעלי חוט
המשולש. שסוף ההקדמה מפורש. בנוסף ערב ופה לעינים.
ומשלים בדבר ה' מירושלים.

וגם הרבנים הגדולים האנונים המופלגים המפורסמים אשר
פקדו הקדוש י"א כשראו נוסח דברי ההקדמה שחבר הרב
הג"ל במתק שפתיים. שמתו שמה רבה וחתמו ברוחב ידיים.
הלא הם הרב גדול הארון הישיש כמנהגו **יעקב צור** נר"ו
והרב הגדול הארון נהורר **אברהם יאפיר** נר"ו
והרב הגדול הארון כמנהגו **יהודה עיני** נר"ו והרב הגדול
הארון כמנהגו **בנימין דוראן** נר"ו בן הרב הגדול הארון
כמנהגו **צמח** זלה"ה בן הרב הגדול הארון
המופלג כמנהגו **בנימין** זלה"ה גין וכד לרב הגשש הגדול מורינו
ודעו ועזרת ראשינו **שמעון בר צמח**
דוראן זלה"ה המחבר ספר התש"ב בן אשר נשתדלו עמי בכל
המש"ל כלי יחודי סגולה י"א על קיום הדפסת הספר הזה. ובגלל
הדבר הזה לא ימוש ספר התורה הזה מפניה. ומפי זרעם
ומפי זרע זרעם. עד סוף דורות. אשר נתנו לי רשותם.
להדפיס דברי חכמים וחידושים. לפקוח עיני חכמים. וגם
לגדולים ושפלים.

עני אני שפל כל השפלים. אשר בחתי ללקט השפלים.
להחיות את נפשי אחי הקוראים אשר חספו בעמרים.
בזה השדה אשר זרע האו"ך הגדול בכה דעתו. ולהחיות את נפש
כל מי בתורתו. וכבר הרב הגדול ז"ל הג"ל כתב בהקדמתו
ועתה שנה גדול לרב המחבר על מתכונתו. ככה הכמות והבחינה
וגם הרבנים הגדולים י"א אשר בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר
בשאלו את ספר התש"ב בן אשר בא לעלות למושב הדפוס שמתו
ועתה אודעות ותשבחות למו"ך העולם. ובתוכם בספר הזה
הסכמות בכתב חכמתם ופילפולם. שבחיים גדולים לרב המחבר
ז"ל וגם אכבו קמתי מתחת עפר רגליהם. אתן שבה וטעם
לברכה: אתי העיר שבגלערי התלמידים. בחתי להדפיס את
דברי התורה הזה לשמח לב חכמים וידידים. ולדברי הרב כל
העולם אמרו מודים. וחובה על לברך את שם ה' שהימיני וקיימיני
והגיעני לזמן הזה לקיים את המלה הגדולה. להדפיס את התורה
מן הכח אל הפעולה. ולגלות את אור הכתר אשר עין לא ראתה
אלהים. ולבי שנוח מכל עמלי. ואמרתיו זה היה חלקי מכל אשר
אני עמל. וכשראיתי דברי שה"ש שאמר על כל המעשים אשר
עשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות הוה. אשר אדם שגל
בתורה ולא יארו עשה נחת רוח. ודברתי אני עם לבי להדפיס אלו
הקונטרסים. ולכות את נפשי בזה הזמנים. קודם שימותו
שנותי והאלהים יקרא אותי ממרומים. עם היות שאין השעה
מסכמת עלי והזמן בוגד לגדי אשר בעונותי הרבים מיום היותי
על פני האדמה עד היום הזה שאני בן חמשה וארבעים שנה מועט
ועשים המ' **אד"ם** להגל דמה ימיו ככל עוברי וכל ימי מחלוקים
ונתקיים צי מקרא שכתב כי כלו ביוגן חיי ושנותי באנחה ככל
בעונוי חיי ועלמי עששו. וכונה יסודין קשים באו עלי וארות
דבות. אם לפרש ולבררם וכלו ימיו ולילות. והפכו עלי
בלהות. ויאלתי ומוחלתי והיתי נע ונד בחרץ בכל ארבע הפאות.
על שבתתי לעיר הגדולה. לאלהים רבת היא כביעות.

קושטאנדינא יע"א עיר המהוללה בחכמים ורבנים
גדולים ואנשי בנסת הגדולה. בעלי
חסד אנשי פעולה. דקתם עומדת לעד לירושלים הבנויה
ולעיר שצברה לה. יחדיו כל היום עוסקים במלאכת שמים.
ושלמים כסות ומונות ליושבי ירושלים בלב שמת ואריכות
אפים. ונותנים דקת לעניים ודברים טובים במתק שפתיים.
ה' יסקיף עליהם ברחמים מן השמים. וגם לכל בני ישראל עד
בגל מצרים. וגם עשו עמי חסדים. לאלפים הלא הם הרב הגדול
הארון כמנהגו **אברהם דומאניש** נר"ו והרב הגדול
הארון כמנהגו **קונרטי קמחי** נר"ו והרב הגדול
הארון כמנהגו **יצחק בכהר דוד** נר"ו וגם
החכמים
האנונים המפורסמים
האנונים המפורסמים י"א וכל

אחיו ובני ביתם י"א
המפורסם החכם הגבון כמנה"ר **שבתאי לפאנרארי**
י"א וכל אחיו ובני בית י"א וגם הגביר המפורסם החכם הגבון כמנה"ר
דוד קמחי י"א וגם הגביר הנכבד החכם הגבון כמנה"ר:
אברהם שלום י"א וכל בני ביתו
י"א וגם הגביר המרומם החכם הגבון כמנה"ר:

יוסף גורארו י"א וכל אחיו ובני ביתם י"א עשו עמי
חסדים גדולים וגם כל יחודי סגולה י"א
עמדו לימיני בעור גדול ובגלל הדבר הזה יראו זרע ויארצו ימים
על מולדתם. שקיימו כל המלות על מתכונתם. ובאריכות
הזמן אשר ישבתי בזאת העיר המהוללה ראיתי כמה ספרים חדשים
בדפוס מקדוב באו שחברו בעלי חכמה וחכמה. דברתי אני עם
לבי בכונה. להדפיס את ספר התורה הזה אשר כמה שנים היתה
טמונה לעשות נחת רוח לדוקי שכבר נתקבלו בשי"ב העלויה:
וגם בחתי לעיר **אומיר** יע"א שיאמרו עליה כלילת
יושי בעלי תלמוד והלכות ופוסקים על פה. ובראש כל
מנלה לרב המובהק נר ישראל מורינו ורבינו כמנהגו **חיים אבולעפיא** נר"ו וגם הרב הגדול הארון כמנהגו **יצחק ברק** נר"ו וגם כל
אנשי העיר חכמים גדולים. ועשו עמי חסדים לאלפים. הלא הם החכם
המרומם הגביר הנכבד החסיד הגבון כמנה"ר **משה** נר"ו
בן המנוח הגביר המפורסם כמנה"ר **יהושע צונצין** ז"ל
וגם החכם המרומם הגביר הנכבד כמנה"ר

יצחק ברק י"א וגם החכם המרומם הגביר הנכבד
החסיד כמנה"ר **יצחק סארינס** י"א
ה' ישלם להם שבר מעשיהם. ושלים
אלהים ולכל בניהם ומתת ועד עולם. ומעיר אומיר יע"א הלכותי
בדרך הים בספינה לעיר **ליוורנו** יע"א וזמן שיחתי
בספינה בדרך הים באו עלינו הרעפה ספינות גדולות של
הספאנילים בעלי מלחמה. ולקחו אותי וכל מה שהיה לי לשביה בין
כסף וזהב ובגדים ופרקמטיא. ויסור יסרתי י"א. ובבלים של
ברזל על ידי ועל רגלי ואני ערום וערירי. ודמתי על לחייה.
לא כסות ולא מנוחות ולא מחיה. ואמרתיו הנה יד ה' היתה. אשר
דנני אלהים וגם הבהילני. וכמה פעמים הקאבני. אבל לזכות
לא נתנני. אמרתיו לא אמות כי אחיה ואספר מעשה י"א ועל
הכל נבדק י"א:

ברוך האל העושה נפלאות. וחשונות גדולות וערמות.
וגמרותי ההלל בצבאות ברות. בכל התשבחות ורוב
ההודאות. אשר הפק את רגועי. ועדה את נפשי מכל צרה ומקף
כל אויבי פלגי. ובחתי לעיר **ליוורנו** יע"א ושמתו כל
הק"ק י"א בכל אונם וקונטם ועד גדולם וברכו לאלהי ישראל מן
העולם ועד העולם. וישמחו בשישיה של בית המדרש של הגביר
המפורסם החכם המרומם כמנה"ר **משה אירנאם** י"א
בשבת אחים גם יחד על התורה ועל העבודה עם החכם השלם
החסיד הגבון כמנה"ר **משה** נר"ו בן הגביר הנכבד כה"ר
שמואל הכהן י"א וגם הסכים לעצתי הנכונה
להדפסת ספר התש"ב בן המפורסם
והמהודר ושיעי אחתי בסיוע שישי צו ממש עם יחודי סגולה אנשי
ליוורנו יע"א ה' ישמרתו תמיד יהיה בעצרו ויוכה לראות זרע ויארץ
ימים וללמוד בתורה כל הימים. ומעיר ליוורנו יע"א חרותי לעיר
ארגואיר יע"א ארץ מולדתי מקום אשר דבר המלך המחבר
הספר הזה וישבתי עם בני ביתי. ומרוב השמחה
פרחה נשמתו. בשלשה בנים אשר נתן לי אלהים הראשון
שמו ומתחתיו ילמח כפרי עץ הדר כפות תמרים. והשני
יעקב איש חם שקט ושקטן ישב אלהים והגלישי **דוד** הוא
הקטן ברוך אחי בני דוד וזה לשנות המלך דוד זקן
אשר בא ביומים. ברוך ה' שזכיתי לראותם. ולב בנים על
אבותם. וגם הם גדלה שמחתם. וישמעו אלהים את נאקתם.
ותפלת בנים אבותם. וברכו לאלהי אבותינו. שזכינו לראות את
פני אבינו. כמה שנים תליות עיינו. עד היום שבה אללנו י"א
ישמחם כאלו בן עין. וכדברי התורה יקיים בהם. ויארצו ימים
שמות חיים. לא ימוש ספר התורה הזה מפניה. ומעתה ועד
עולם

קושטאנדינא יע"א עיר המהוללה בחכמים ורבנים
גדולים ואנשי בנסת הגדולה. בעלי
חסד אנשי פעולה. דקתם עומדת לעד לירושלים הבנויה
ולעיר שצברה לה. יחדיו כל היום עוסקים במלאכת שמים.
ושלמים כסות ומונות ליושבי ירושלים בלב שמת ואריכות
אפים. ונותנים דקת לעניים ודברים טובים במתק שפתיים.
ה' יסקיף עליהם ברחמים מן השמים. וגם לכל בני ישראל עד
בגל מצרים. וגם עשו עמי חסדים. לאלפים הלא הם הרב הגדול
הארון כמנהגו **אברהם דומאניש** נר"ו והרב הגדול
הארון כמנהגו **קונרטי קמחי** נר"ו והרב הגדול
הארון כמנהגו **יצחק בכהר דוד** נר"ו וגם
החכמים
האנונים המפורסמים
האנונים המפורסמים י"א וכל

וגם
דק
על
כמו
העול
יהו
ובשו
וגם
שאר
זה
ואמר
לאלה
ואור
ועת
שבת
הכתי
הגדול
ספר
יהו
בני
ובל
וה
גדול
מוז
עור
במה
שמו
בן
הדבר
תלו
וגם
ובמ
השב
קהל
מכל
הממ
הספר
ואני
והרי
ויער
והיו
ושמ
אלתי
מלה
גדול
עיר
ועשו
מה

עולם הללויה :

וגם חובה עלי צוה ההודאה לזכור את לי תס וישר מקור חמדה לא יעדי עמיד שלטן מלכות יהודה אשר ברע ודכן כלריו ובעצתו הנכונה עשה פרי והליל את כפשי אחיו עליד איש מדויני סוחר אשר דבר גלוי וידוע לעיני כל העמים כמו שאמרו חכמים כל המקיים כפשי אחת מישראל כללו קיים כל העולמים ורוך אחרי התורה ומצות ומעשים טובים ידידי יחיד כי אחי ובשרי הוא יקר וכבוד משכיל ונבון כה"ר

יהודה קרשקשי

רע ישמחה ובכל דרכיו ילחמה ובשובע שמחות ישמחה וגם כל בני ביתו יאריכו ימי ושנות חייה וגם ישבתי לפני החכמים הגדולים הגדולים שבקהלנו הקדוש וגם כל ידידי סגולה יא ופירשתי לפני כל מה שארע לי בכל הדרכים אשר הלכתי וכשמעו שימתי להדפסת זה הספר נתכונתי ונצטתי על זכות הרב המחבר יהיה בעורתי ויאמר די לברתי ותהא טוב אחרימי מראשיתי והגל ברבו לאלהיו שפעמים ערב ופוקד ולהרשים שעשה עמי נסים גדולים וגורמים כנסים אשר עשה בימי הפורים אשר נשמרים וזוכרים ונתנו שבחים גדולים ונערים ושמו שמה גדולה כיום שבה לישראל הגאולה ואמרו זה היום עשה ה' נגילה ושמח חמשים רבנים גדולים בראש כל מעלה ישבו בבית הכנסת הגדולה וקבלו כל אנשי ימדי סגולה וחתמו שם הטוב על ספר הש"ס וסייעו אותי בסיוע שיש בו ממש הלא הם החכם השלם הדיון הרב גדול הגאון המופלג כמוה"ר

יהודה עיאי

הגאון המופלג כמוה"ר בנימין דוראן נר"ו טין וכד לרב המחבר הספר הזה זל"ה וחובה עלי ליתן להם שבח ותהלה וכל היום עוד יהלך סלה ותהא משרתם שלימה מעם ה' אלהי ישראל שקיימו את דברי התורה הזאת :

ואת

הברכה אשר בך משה איש אלהים אשר התחיל במלוה וקיים דברי הרבנים הקדמונים ועשה עמי חסדים גדולים ונתן לי ממון רב לסיוע הדפסת הספר הזה דמים מזומנים ומופזר נמוכו לעניים ולאביונים ובימי פתחה לכל עובר ושכ ולחכמים גדולים וכל ימיו עומד בפרץ מגין על ישראל בנמה נסים וגורמים הגביר המרומם הגדיב המפורסם הלא הוא שמו הטוב כשמים ראש מור דרור כה"ר משה צדור ז"ל ובגלל בן המנוח הגביר הנכבד כה"ר יצחק צדור ז"ל וכלל הדבר הזה אשר זיכה את הרבים

יצחק צדור

תלוי בו וה' יהיה תמיד בעזרו וכל הברכות שבתורה יתקיימו בו וגם בניו ובני בניו יזכו למקומו ולעניים ולאביונים נתן לחמו ובמדותיו הטובים קנה עולמו וברכת ה' היתה לו ארץ ושמים השמים שמים לה והארץ נתן לבני אדם ללמוד בתורה ולקיים מצוות ולשמור ולעשות אשר קיימו כל

קהלנו הקדוש

אלה ונתנו להם ולשמור ולעשות עש היות שאין השעות מוסכמות וכשתדלו מכל מין ההשתדלות להדפסת הספר הזה שכלול מכל שכיות המדות ונתנו ממון רב שאין יכול להמנות ושלוחי להדפיס הספר הג' בתופים ובמחולות בשמחה ובשירים וקול רננות ואני תפלתי לשוכן ערבות מלא ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימות ויאריכו ימים על מולדתם וישלם להם ה' שכר פעולתם ויעזרו לקיים גורתם ועומדת להם לעד לדקתם וגם לבניהם ולבנותם בכלל הברכה יהו :

וידוי

דברי אלה אשר התחננתי לפני ה' ואחרתי זה היום עשה ה' ולבך בשמו הגדול והגורא אשר עזרתי אכלתי ומים לא שתיתי ועל מנתילא עגתי ומנחה לא מלתתי וכמה מדינות וכפרים הלכתי בדרך הים בשפינות גדולות וביבש בהרים ובעבות בראשונה חונם יע"ה עיר מלכה חכמי ורבנים גדולים ישרים וטעפרים ה' ישמרו ועשוי כבוד גדול לכבוד הרב המחבר וחתמו בידם הרמה לקחת במה ספרים לאחד שיהיו בדפוסם עומדים על ידי הגביר המשתדל במלאכת הקדש אשר קבץ ואסף כה"ר

אברהם נטף

פ"ה הלך לשכני דקתו אשר עשה צדתי חיותו ומן הרבה ישבתי בביתו ואכלתי על שולחנו וישבתי על מטתו ותהא שלימה משכורתו ובגורו החיים תהיה נשמתו ואריפות ימיו ושנות חיים לאבירים אחיו ולכל בני ביתו וגם לכל בני משפחתו וגם הרבני הגדולים אשר בהקדמותם זוכרים נתנו שם לרב המחבר בכח חכמתם ברוב דברים התחילו יסוד המצוות והתכלית דקדמות וסייעו דגלו ידים לתופה ולחות ה' ישלח לנו הגואל בדפנות ואמנות ולקבץ נדמים ופזורים בכל ארבע הפיאות וגם חזרתי בדרך הים לעיר ליוורנו יע"ה פעם שנייה וישבתי ימים מועטים והלכתי לעיר שיאמרו עליה כלילת ופי פירנצי יע"ה עיר הדוכס ושמו הטוב :

כואה אלטיצא רייאלי יואן גאכטוני

די מדיצי גרנדוכה די מוסקאנה

אשר הגדיל חסדיו עם כל ישראל היושבים תחת ממשלתו ובכל עת מזהה אותם ביושפיו וכל מעשיו לשם שמים פנימו וכשראיתי שלימה מודתי דברתי עם לבי שם נקריב הספר למופת הדפוס להעלותו ויום אחד הייתי הולך בשוק וראתי אחי משחת החלון מביתו וקרא אחי עם משרתו ובאיתי לקראתו ובראותי את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו בתחילת דבורו ושאלתו אמר לי על מה באתי למדינתו אמרתי לו בשביל ספר קדמון של חכמי ישראל באתי לדפוס להעלותו וה' נתן לי חן וחמד לפניו וגדלתי מעל כל השרים אשר אחי ועשה לי כבוד גדול כפי ערך מעלתו ושלשה שנים ישבתי בחצר גינת ביתו ונתן לי מהנות גדולות על ידי משרתו ובזמן הג' הייתי עוסק במלאכתו והלכתי בדרך הים למדינת מרחקים בשביל עבודתו ושכר ערתי ועמלי ותהא שלימה משכורתו :

וידוי

כי ארכו שם ימים ורוב השנים ואיבוד הזמנים לא מלאתי פנאי לדפוס ספר הקדמונים בדרך ממון רב מועת מזומנים ישבתי בעיר הג' עם רבנים גדולים ומילדי סגולה יא על דבר הספר הג' וראיתי חכם אחד הולך בדרך תמי' מנזע הספרותים עושה חסד לאלפים לכל העמים וכמה יבועות יגע עמי ועזות טובים ועריבים טובים מזהב ומפז נחומים הלא הוא החכם השלם פילפלא חריפא מנה יפה כמוה"ר

רפאל אהרן אשכנזי

נר"ו בן החכם השלם החסיד העניו כמוה"ר החלמידי הנעים בצלאך רח"ק קרא ה' נשם בצלאך יא יאריך לו ימים ושנות חיים וכל אחיו גדולים וקטנים ובכלל הברכה לכל אנשי חברתו יא והיה תמיד בעזרם ויקיים בהם מקרא שכתוב לא ימוש ספר התורה הזה מפך ומי ורעך ומי ורע זרעך ומעתה ועד עולם :

ואחר

שטרתי ויבתי להדפיס הספר הג' בעיר פירעני הנז' ולא יכולתי מן הסיבות הנזכרות למועלם באתי לפני הדוכס והתחננתי לפניו אמרתי לו אם על המלך טוב תנחן לי כפשי בשאלתי שלחוני במקום אחד לעשות עבודתו להדפיס הספר הזה ולחזור אל ארץ מולדתי וכשמעו דברי וחתמוי נכמרו רחמינו ואמר לי כך לשלם לעבוד עבודת ה' וחזרתי לעיר ליוורנו יע"ה ודברתי עם פרנסי שלק"ק יא על דבר הספר הג' ועמדו על חילם וחתמו ביד שיקבלו ממני סך ספרים לאחר שיהיו בדפוסם נגמרים וגם כל יחיד סגולה יא חתמו בידם הרמה על ידי המשדלים העוסקים במלאכת שמים הלא הם החכם השלם הדיון המנון כמוה"ר גבריאל ד"ר ריאן ז"ל שנתקבלה בנן ערך נשמתו עם הגדולים בישיבה של מעלה מונחתו וקבל שכר עבודתו בחולה ובמלות שעשה בחיים חייתו וגם הגביר המרומם היקר והנכבד כה"ר גבריאל פריראדי ליאן ז"ל שטרמו עמי טרפא גדולה וקיימו המנוח מן הכח אל הפעולה וכל הקהל קדוש יא עשו עמי חסדים לאלפים כל אחד כפי יכולתו ה' ישלם לכל אחד ואחד שכר טוב פעולתו :

ס הגביר
דארי
מן כהר
כמה"ר
בני ביתו
עשו עמי
סגולה יא
יזכו ימים
באריכות
ס חדשים
י אחי עם
יס היתה
עליונה
ה כלילה
בראש כל
וה"ר
כמוה"ר
וגם כל
גלי מלות
ה חכם
ד נר"ו
ז"ל
הנכבד
ס יא
בכל
ה שלכת
שהיו
ות של
צדיקה
ליים של
זיה
ה אשר
בל מלות
ה ועל
אות
חזת ורוב
יה ומקפ
זמו כל
זאל מן
ל הגביר
ס יא
ה שלם
ס כה"ר
הכוכה
המפואר
לה אנשי
וויאריך
זו לעיר
המחבר
השמה
הראשון
והשני
הוא
דוד זקן
ס על
זמס
אות את
יו יא
וימים
זה ועד

הקדמה

שהחילו במצוה הזאת וראו לכל התשבות ונתנו לי מתנות יפות לסיוע הדפוס וגם הגבירים המיוס הנכבד כהר דוד פינמו י"ו וכה"ר בנימין גראדים י"ו וכה"ר משה אנריקים י"ו וכה"ר מרדכי מנדים פראנסיא י"ו וכה"ר דוד לינדו י"ו אשר קבלו בביתם בהצבה ובשומרה רבה ה' יהיה תמיד בעזר ועוונת לעד לדקתם ותהא שלימה משכרתם ויארצו ימים על מולכתם הס וזניס ובנותם בכלל הברכה יהיו וגם לה איוע מלשבה לתפארת בחורים היקר הנכבד כה"ר אברהם רי קונייא י"ו אשר טרחה טרחה גדולה בעדי בסידת החתימות שחתמו לי כל יחיד סגולה ולבו שמה בקיום זה המצוה ה' ישלם לו שכרו הטוב בחוק ימים ושנות חיים וגם הלכתו לעיר ביואנה י"ו אשר אנשי חכמה ותבונה וישבתו בבית הרב הגאון הגדול המופלג בתורה כמוה"ר רפא מילרולה גר' המהמר ספר חדש הנקרא מים רבים אשר מלא בדברים וחידושים מתוקי ועריבים שסדר ככת חכמתו ותבונתו וקן דין אמת לאמיתו ה' ישלם לו שכר טוב עבודתו וכל בני ביתו יראו זרע יארצו ימים בזכותו אשר גם הוא נשתדל בזה המצוה לכבוד הספר הקדמון וקצן כל גביר חכם ונכון האלה הגבירים המפורסים פרנסי וגבאי י"ו אשר גם הם נשתדלו בכל כחם וחתמו בידם הרמה על הספר לקחת סך חושם בעד כל הקהל הקדוש י"ו ובגלל הדבר הזה יזכו לעלות להראל לקצן חת כל עם ישראל :

ואחר כך הלכתי בספינה בדרך היס להמטרדס י"ו וכשראיתי את המקום מרחוק התחיל לבי לשמוח ופני לזחק ובאתי לעיר גדולה לחלום אישטורדס י"ו וקרתי עליה הלל בגמור ואס נשיר שיר מזורז וישבתי לפני שני המאורות הגדולי אשר מפייהם תלא תורה בטעמי ופילפולי והנה מלאכי אלהים עולים הלא הם הרב הגאון המופלג שר גדול בישראל כמוה"ר דוד ישראל עמאש גר' והרב הגדול הגאון המופלג ר' ישראל כמו"ר הר"ר יצחק היים דנאדי ברימו גר' וכשראו ספר התס"בן אשר בה להעלות למוצח הדפוס ברבו לאלהי ישראל אשר בא לנו בגוה קן עזבו להעלות להראל ועשו לי כבוד גדול לכבוד הרב המהמר ונשתדלו ומכל מין ההשתדלות בשמחה ובטוב לב ועמדו בעדי לפני המעמר של קהילה קדושה י"ו וכשראיתי בני מלכים י"ו קומה יפי לורה עוסקים במולכת שמים בקדושה ובטהרה פרנסי וגבאי י"ו של קהל ועדה אחוזתי פחד ורעה וזכר גדול כחבני יולדה ומת אור השכינה ששורה על פניהם ורוח ה' נמה עליהם ואמרו בכונה לאלהי אבותינו בחד ה' אשר לספר הגאון הזה אשר בא לידנו ובהעסקת המצוה הגדולה הזאת חובה עלינו לכבוד הרב המהמר הספר הזה אשר יסד המלך לרועינו וחזרה התורה ליושנה עשרת רשענו ונתנו לי מתנה יפה שראויה להכבד כפי ערך מעלת גדולתם לסיוע הדפוס וגם כל יחיד סגולה בעלי גדולה ותפארת חתמו בידם הרמה על הספר הזה ושמחה בלבם בווערת ונתגלגל הזכות על ידם ה' ישלם להם גמולם וירחיב את גבולם ויארצו ימים על מולכתם ולכל בני ישראל היה אור במושבתם :

ועוד יעלה מן הארץ טובה ורחבה מקום גדלו ועמידתו עומד הימין ויתן מושבו בית מושב עיר חומה המושבר ממין האטמי זה משה גבר בגבורין חזיר מן המהדרין ראש הסנהדרין וחיל חילת לחוריותא תקיף רמי דקלת וזקיף ומן השמים עליו יסקיף השקיפה לטובה בארצות דאביי ורבה מופת הדור שם האחד המיוחד בדרך לו תואר ולו הדר שלם בכל חכמות ומנוולא נעדר הלא הוא החכם השלם המקורס הגביר המדומם הגובר המנהיג בבית המדרש של עין חיים לחהיקי' בה ותומכיה מוארס כמוה"ר משה רי ג' אים ה' יאיר גרו כאור חמה מובע עלי לבדו בלשוני בכבוד החכמים אשר בארץ חמה וגם כל הגבירים הפרנסיס אנשי חברתו אשר הם עומדים שמה המפורסמים בכל העולם קדמה לפונה נבנה וימה ה' ישמרו ישלם עזרם ויעלה מעלתם עד השמימה וגם לבני ביתם מגדול ועד קטן היושב על האדמה ויארצו ימים על מולכתם

קמתי אני לפתוח לדודי שהתחיל במצוה והסכים על הספר הזה ונתן בידו ועל הכר שמר בהסכמתו אני מודה אשר כל ימיו עוסק במולכת שמים כל היום תורתו אומנתו עם חכמים גדולים אנשי מברתו ויום וליה לא יבנותו בעץ שחול על פלגי מים אשר פרו יתן בעתו כמלאכי אלהי שוקד על עבודתו הלא הוא החכם השלם הדיון המליון החסיד העניו כמוה"ר מלאכי גר' וכה"ר יעקב הבהן י"ו והוא כהן לאל עליון ה' ישלם עזרו ומגיון ויקצן עם דל ואביון אשר התחיל במצוה הזאת קן יזכה הוא וזרעו וזרע זרעו ללמוד בספר הזה לשם ה'

ה' לא יונע טוב להלכים בחמים אשר פיזרו ממונס דמי' תומונס להדפסת הספר הזה ועשו עמי חסדים גדולים ולשם שמים פיניקס זה דרך מדותם האלכס בדרך אבותם וקובעים עיתים לתורה כל היום בשיבתם וכשתדלו בעדו מכל מין ההשתדלות לכבוד הרב המהמר הלא הוא המרומם והגביר בר ולתס ומזון הוא ישיביר כמה"ר יוסף י"ו וגם אחיו בחירו הגביר המרומם כמה"ר רפאל י"ו בני המנוח הגביר המרומם כמה"ר משה פראנקו י"ו ובגלל הדבר הזה יראו זרע ויארצו ימים על מולכתם וגם לכל אחיו י"ו בכלל הברכה במקומותם וגם לכל בני משפחתם וירבו בישאל כמותם :

ברוך המלך הגבור והנורא ישמור ויעזור האיש הוקריב אותי בביתו בקדושה ובטהרה במטה ובשלחן כסא ומגירה ומשפחת חכמים גדולים מאנשי חברה הלא הוא הגביר הנכבד כה"ר דוד י"ו בן המנוח הגביר הנכבד החכם הגבון החסיד העניו כמה"ר אברהם דיק ריוא י"ו אשר הגדיל חסדיו עמי ה' ישמרהו ומכל עבר וזק יזכהו וגם בנו בחירו ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים יעזרהו וישמרהו כזית רענן ולכל אחיו מגדול ועד קטן :

ואני טרם אכלה לדר אלה הדברים חתן שבת לשני אחים הגבירים המוכתרים אשר נפלו לו בנעימים אנשי חסד ואמונה בעלי חכמה ותבונה וזמה ויועז יגעו עמי בסידת הדפוס של זה הספר הג' לכבוד התורה התמימה והבעימה הלא הם האחים שלח יתפרדו הגבירים הנכבדים החכמים הגבתיים כמה"ר משה י"ו וכה"ר אריעזר ספורנו י"ו ה' יהיה תמיד בעזרם וישמרום כאישון בת עין וגם לכל בני ביתם יארצו ימים ושנות חיים :

זאלה מוסיף על הראשונים לעיר המהוללה המפורסמת ומכת הקדמונים מלאה חכמים ורבים וגאונים בעלי עוזר וכבוד וכלים מכלים שונים הקהילה הקדושה שקבלו התורה מיד משה מורשה של עיר ויניציאה י"ו שואתרו עליה כלית יופי כל העולם יהלולה ויסבחה על פי כשמינו ספר התס"בן אשר בה לעלות לדפוס נעורו מנועון קדש וכדו בכל לבס ובכל נפשם ושלוהו לעיר לזורנו יע"א חתימות ידיהם לקחת סך ספרים מספר הג' בקולמוס על גויל נרשם כמו שכתבו דבריהם ופירושים וחזרה התורה עטרה על ראשם ומכל נרה יתלגו ויחזרו לגרות די ותהי אחריתם טוב מראשית ויארצו ימים על מולכתם זכות אבותם מסייעתם ולעד עומדת להם לדקתם ולכל בני ישראל היה אור במושבותם ולפי שראיתי היום קצר והמלאכה מרובה והפועלים עללים חזרתי עם לבי להדפיס הספר הזה בעיר אמשטרדס י"ו א' שהס במולכת הדפוס מורגלים והלכתי בדרך פראנסיא ציבשה ובאתי לעיר בורדיאוס י"ו וישבתי בבית החכם השלם הדיון הרב הישיב כמוה"ר יוסף פאקון י"ו ז' בזמן חיים חיתו וכשראה ספר התס"בן צידי שמה שמה גדולה לבני וקצן כל יחיד סגולה עם קרובו ועמד למוני בעזר גדול בסידת הספר הזה והיתה נפשו צורה בצרור החיים לקבל שכר התורה והמנוח וגם לבנו בחירו יזכה לאורך ימים ושנות חיים ללמוד בתורה ולקיים המצות הכתובים בספר הזה וגם כל יחיד סגולה יראש חתמו בידם על הספר הג' על ידי הגבירים הנכבדים פרנסי וגבאי של ק' קה"ר י"ו

הלל כפלו לי והשנו בעזרם ויולי ס המ ופור וננו וכרוב מד הישיבה בעזרך ויעלה מן גבירים י"ו לבני וישבתי ב' ומעדתי בת וגו הכבוד ה' חמה שכל מודע בעל איש חס' משרים המ ככר נקרא במשפטו זה אמו הארץ כמו מתבוננת וקצן עמו חכמה וחל אשר נתן החכם ונ' הקרי קורי בח מלך חשבו' ביתה א' המה א' וכתדל עשה כו אשרי אנו הלא הוא כה"ר יו הגספ מ סגולה ה מלך העו שיר עני עזרס מכל אדם יחמו' ה י"ו בן ה אשר עשה

ומלכתם מעתה ועד עולם הללו יהי
הללו את ה' כלגוים שבחוהו כל האומי' לשלשת השריגים אשר
פסלו לי בנעימי' **הראשון** זקן ושבע ימי' ושנותיו בן שמוני'
השני בן שנים מושפחת מרומים **והשלישי** מורע
הפראמי' תס וישר הולך בדרך תמי' ה' יהיה תמיד
בעורם כל היומי' שהקריבו עמו את הספר הזה על מזבח הדפוס
והיו לי סגולה מכל העמי' חוכה עלי לשבחם ברוב התשחות בכל
פי ובכל לשון:

הטור הא

אשר נשתדל בכוחו ובכל אוחי'
לודי ירד לגנו ופתח התיבה
ופור ממונו: וקבלני בשמחה רבה הוא ושני בניו הקרים עמו
וברכו מדותיו הישרי' שמו נודע בשערי' הלא הוא הגביר המרומם
הישעיהו כה"ר **יצחק ישורון** י"ו אין כאל ישורון רוכב שמי'
בעזרן ותרה' **בניס לבניך** ה' ישמרם ויעזרם
ויעלה מעלתם על ההרי' כפרי עץ הדר כפות תמר' וידוי'
בבירים כה"ר **יעקב מנדל שמאל** ומנדל שני כה"ר **בן ימין**
י"ח לבנימן המור ירד ה' ישכון לבטח כל היומי'
ושבתי בביתו ימי' ושני' ואלכתי על שולחנו כמה מטעמים
ומעדני' בשמחה ובטוב לב ניוס ראשון עד היומי' אחרוני' וגם
בת זוגו אשת נעורי' בת גביר וישר ותמים' ממשפחת מרומי'
הכבודה הגנובה והנעימה שמה **אביגיל** אשה טובת שכל
תמה שכל ביתה לבוש שני' כפה פרה לעני וידיה שלה לאביגיל'
נודע בעלה שמו בשערי' בשם טוב בכל מדינות ופרי' ויעקב
איש תם וישב אהלי' עשה לי כמה חסדי' גדולי' והלך עמי בדרך
משירים ויראו בני' ובני בניס' ללמוד תורה ולקיים המצות
וגמילות חסדים:

הטור הב

אשר רכב במרכבת המשנה כל הימי'
נברכו ודבש וחלב תחת לשוני שהיה
כבר נקרא שמו: וה' נתן חכמה **לשלמה** אשר התחיל
במשפטו בתוקף בן יומי' בתחלה אמר גורו' וספק הדין תגולה
זה אמו' ובכח חכמתו דן דין אמת לאמינתו' ולא מצאתי בכל
הארץ כמוהו' שעזרני ובנה מזבח להדפסת הספר הזה על
מתכונתו: ולשם שמים בנות' ה' נתן חכמה מפיו דעת ותבונה'
וקצן עמו' שני יחדי סגולה אנשי חסד ואמונה' אשרי אדם מלא
חכמה ואדם יפיק תבונה' אורן ימי' ביומיה בשמאלה עושר וכבוד'
אשר נתן' ה' לאיש העוסק במצות ובתורת ה' יעבוד' הלא הוא
החכם ונתן הגביר המרומם אשר מדותיו טובי' גדולי' וגבוהי' על
ההרי' מיינו מיכאל' ומשמאלו גבריאל' כמה' **שלמה**
קוריאל י"ו שגשג כלבוס המלכה וזכה את הרבי'
זכות הרבי' תלוי בו: וגם אשתו תמה' ברה כחמה'
בת מלך פנימה הגבוהה הגנובה והנעימה **ויולנטה** בת
חשובי' עוז והדר לבושה' ועל פיה מלוא הבושה וגם כל בני
ביתה' אהבה' תשירם ומכל שטן ומפגע רע וישלח מלאכו לפניהם
ויאריבו ימי' ושנותיה' בנעימי' כן יהי רצון ונאמר אמר:

הטור הג

תראש ושזה וישפה' אשר הלך
המלכה אלה על סם הגומרה' והיו רץ למצוה קלה כבתמורה'
ונשתדל בכוחו ובממונו וגמר זה העבודה לא יסור שבת מיהודה'
שעשה כבוד לתורה ולתעודה' ועליו כשיר שיר מוזמר לתודה'
אשרי אנוש יעשה זאת ואין זאת אלא תורה היתה לנו על ראש עטרה'
הלא הוא הגביר המרומם אשר קיי' התורה הגנוזה בהיכל קדשיו
כה"ר **יהודה אורבין** י"ו ובנאות דשא יריבו אשר הויל
הלסוף מיטיו: ובכום ישועות ישא וברכה רויה כוסו' עם שני יחדי
סגולה הנכרי' ובגלל הדבר הזה יאריבו ימיס' שעשו רצון קונס'
מלך העולמים' יפרוש עליהם סוכת שלומי' יחדיו יהיו תמיס'
שיר השירים אשר לשלמה' שקבל עול המצות על שמו'
נותן מוזמות לעני' דברי יום ביומו' עושה כסות לכל
עני ערום כוזה' ממעי אמו' מעלת נדקתו ומעשיו הטובי' בסתר
מכל אדם בעלמו' הולך בדרך אחיו הגבירים כל אחד במקומו
ירומי' הלא הוא היקד הכבוד הגביר המרומם כה"ר **שלמה**
י"ו בן המנוח הגביר המפורסם כה"ר **משה פראנקו** י"ו
אשר עשה עמי כמה חסדי' גדולי' ומרואי' ונתן לי סך רשום

לסיוע הדפוס עולה על גביהן. קן יזכה לבנות בית ויראה זרע
ויאריך ימי' כשלמה אשר בנה בית בירושלים. ואני שלם וכי
אדבר לאיש חס וישר ובחוס לבבו מדבר. ולא ראיתי כמוהו בכל
הארץ מכל שב ועובר. הלא הוא המרומם והגביר אשר כל ימיו עובד
את הלא כה"ר **יעקב אברבנאל** י"ו ה' ישלח עזרו
מהרי אל וגם כל בני' ביתו יאריבו ימי' וזכו לראות משיח הגואל'
בכלל הברכה לכבוד מעלת' אחיס הגבירי' הנכבדי' ידוי' נחמדיס
כה"ר **משה** י"ו וכה"ר **יוסף** י"ו וכה"ר **יעקב** י"ו בני
הרב המובהק המקובל האלהי הגאון הגדול' והמסיד
עמוד הימיני שמו נודע בשערים כמו' הרר **שלמה אאריין**
זק"ל ה' אל עליון קונה שמים והרץ ישמרם ויעזרם

וגם לזרע ולזרע זרעם זכות אבותם מסייעת ולדקתם עומדת לעד:
אחר כל אלה הדברים' הלכתי למקום השירים' הגבירים
המפורסמים' ממשפחות מרומים' אשר דיתם
באחד הערים' בער **האנא** יע' א' השלימה בכל יופיה'
המשפחות מכל המדינות' היושבים ראשונה במלכות' בעלי
עושר וכבוד ועבדים ושפחות' הראשון ראש לבית אבות' כל הימי'
עוסק במצות' חק כל יפנות' עושה חסד לאלפים חובת
הלצבות מעלת הגביר המרומם' המפורסם שמו בכל העולם כה"ר

אברהם ישראל פואסו

ז"ל ברוך ה' אלהי אדוני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמתו וכבר
ענן עדין נחמיה כשמתו' וקבל שכר המצות אשר עשה בחיים
חייתו' וגם אשתו הטובה בעבורה' הכסף והזהב לפניו נחשב כעפרא'
אשת חיל מי' יומא ורחוק מפניס מכרה' וזכור אלהים את
ישמעאליה' גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה'
ויפתח אלהים את רחמה ובני מלכ' יאזו ממוניה'

רחל

תורת חסד על לשונה פיה פתחה בחכמה' כל ביתה לבוש שני' שש
והרמין ורקמה' ולכל העניים והאביגיל' תבוא לחמה' לחם לאכול
ומים לשחות וכדה על שכמה' בין כפות זבין מוונות אינה בודקת
על מי ועל מה' קמו בניו ויאשרה המוצרי' מכל אומה הגבירי'
המפורסמים אשר כל היום עושים נדקה לשמה' קובעי' עתים
למרה אשרי אדם מלא חכמה' שגם נודע בשערים' ויורע

יצחק יעקב

הגואל' וקראת שמו **עמנואל** ה' ישלח עזרו מהרידו אל'
והוא יפדה את ישראל' וגם **משה** עגה אל ההרים
וקבל עשרת הדברי' הכתובים בלוחות משני עברי' וגם **אחרן**
אחיו וראך ושמן בלבו' ואת המטה הזה תקח בידך את האותות'
אשר תעשה בו' ויברכהו ויאמר ברוך **אברהם** לאל
עליון קונה שמי' וארץ אשר ענן נריך בידך ויתן לו מעשר מכל'
זה ברך את אברהם בכל' ברוך ה' אשר חלק להם חכמה ודעת
ותבונה' ראש עדה נאמנה' אשר קבלו בני' באהבה ובשמחה
רבה ועמדו לימיני בעזר גדול ונדבו לבם הם וגסיה' ובני ביתם'
ונתנו לי סך רשום לסיוע הדפוס פנייתם' ה' ישלם להם פעלם
ותהא שלימה משכרת' ולא יעדי נשיא מביית' ה' וגם בנייהם עדי עד
יקראו בנחלת' וגם ראיתי האיש גדול מכל היהודי' בעל מצות
וגמילות חסדי' הולך בדרך תמי' ותחס ידו הרמה' בזה התורה
התמימה' ונתן לי מתנה שלימה' הלא הוא הגביר המרומם כה"ר
בנימין דא קושטא י"ו ובגלל הדבר הזה יאריך ימי'
על ממלכתו' וגם אשתו ובתו

ענה דניאל

יחדתו תראה בניס ובני בניס כמומו' **ענה דניאל**
ואמר' אשר התחיל בזה המצוה וגמר' ונשתדל בכל כוחו עם
יחדי סגולה לכבוד הרב המחבר לא מצאתי בכל הארץ כמומו'
ותור' ה' עבודתו' הלא הוא כבוד מעלתו החל' השלם הותיק כמוהו' רר
דניאל הכהן לודריגו י"ו והוא כהן לאל עליון'
ישלח עזרו מינין' ויקצן עם דל ואביון' וגם אחיו ויברכהו
ויאמר ברוך אברה' לאל עליון קונה שמים וארץ אשר קבלני בביתו'
באהבה ובשמחה ובשירי' נביד נבידים' חכם חרשי' ונכון
לחשים' מדובר בו נכבדות' איש קמדות הגביר הנכבד כה"ר
אברהם הכהן לודריגו י"ו ואל עדי התהלך
לפני והיה תמים'
וישלח

מתנות
כה"ר
י"ו
ה"ר
ה' רבה'
שלימה
תם
יס היקד
ח ערחה
י סגולה
קד ימיס
יר אנשי
ג בתורה
ה הקרא
דיבים
ה' ישלם
בו ימיס
קדמון
רנסי
ס הרמה
יש
ולבא
יע' א'
מוח ושני
תי יע' א'
בתי לפני
ילפול'
המופלב
ש
ש
היים
אשר בה
בו הגואל'
המוחבר'
גדי לפני
ס יפ'
הרה'
דעה'
גניס'
ה' אשר
ה המורה
הזה אשר
ותמו
לסיוע
מו בידם
כות על
יכו ימיס
זו עמוד
חר מינין
ונתדריין
יס עליו
פת הדור
הכמות
המדות
זיקי' בה
ה' יאיר
יס אשר
יתו אשר
בה נבנה
ה' וגם
ימיס על
ס

הקדמה

על ק"ק י"א אשר עמדו לעזרי בכל כחם בגופם ובמזלם לכבוד הרב
 המחבר וגם חובה עלי לדברי חתן כבוד לגביר המכבד חתן
 הבריות כל היום עובד במלות ובריאת שמים המכס המרוח הגדיב
 המפורס כמורה ר' **יעקב ווייל** י"ז אשר עשה לי כמה
 חסדי גדולים ומרתי' ה' אלוש מלחמה י' ארץ
 יורו ושנותיו בנעימות' וגם כל בני ביקו י' וי' ארץ י' ימים ללמוד
 כספר הזה מימי' וימי' וגם כל יחידיו סגולה אשר נתנו מתנה
 מעולה' וקשתלנו בזה המלוא מן הכחאל הפעולה' כאלו הקריבו
 קרבן עולה' ה' יתוך ימים על ממלכת' ושלום בכל ביתם':
 וגם בכלל הברכה הקלן כה'ר **קופעאל הכהן** בנינו
 ור' **אחר** שהלכתי למתה מדינות וכפרים אחר' מערי' אשכנז
 כולם שיש לסובה' בני חסד ומעשה אנשי
 היגוה' כל היום עוסקי' בתורה יום ולילה לא ישבותו ועשולי
 כבוד גדול לכבוד הרב המחבר כל אחד חתם שמו הטוב על הספר
 הג' והי' הולך' ונסוע כעוף העמוד על ההי' ולא מלאה היונה
 נטות לבק רגלה' עד שחרתי **ראש שמרדס** עיר
 הגולה' ובניתי מוצח לעלית הספר' לדפוס בבית הגביר ראש
 הקלינים הרופא המובהק כמורה' **נפתלי הרץ קופ**
 כהר' **אבנר** ז'סקינר **ר' יעקב** ע'א' ועיני
 על חילו וקשתל כל כמו מכל מין הקשתלנות לכבוד הרב המחבר
 ולה' וגדלה שמחתו אשר נדפס הספר בביתו' ונתן כמות הודא'
 ומשכמות לה זכאות' אשר זכה להדפיס ספר התש'ב' זלה'ה'
 שכמה מאות שני' סימן וגו' עד היום הזה' ועלה בדפוס ופס'
 ונחת למראה' וגם אשתו תמה הכבודה והנעימה ויהיו חיי
שרה שמה כולם שיש לטובה' אשר הקריבה ידה בזה המלוא
 ועשתה כאשר שלמה המלך זה' ופרשה לפני כפה'
 ברכת ה' לפרי בטנה' לשני בנותיה הנעימות האולכים על
 שולחנה ה' ישמרם וי'ארכו ימי'ם ושנות' בכל שנה ושנה'
 בזכות הספר הזה אשר נדפס בביתה' וחזרה התורה ליושנה'
היום הזה יום גשורה' ולמראה המשרה' על האיש אשר רוח
 חלה' בו' ובכל הארץ ילא קו שמו הטוב ובקנה חבל
 מנוגה לגדו' ליהודים היתה אורה זו תורה' אשר נתקיימה על
 יד המפליא לעשות מעשה רב לשמור עבודת הקדש ובכח חכמתו
 הרמה' סדר זה התורה הנעימה' אשר חברו הרבני' וג'אונס'
 ודקיקים' שלם בתלמוד ובכל הפוסקים' ובהגהת הספר אשר
 סדר על מתכונתו' ואין קץ לתבונתו' כלה הוא כבוד מעלתו'
 הח' השלם המדקדק כמורה ר' **מנחם כץ** י'א' וכן
 כמר **שלמה הרץ**
 אשר סדר ספר התש'ב' ב'חמה ובעיון מרץ' וקשתל בכל כוחו
 ואוני' והידד שינה משעו' והשלים הספר כל חלק במקומו' וגם
 אני שרתי עמו טרחא גדולה' וסדרתי כל הנופחות בדרך
 שלולה' ולא מולאתי פנאי כל היום רודף אחר המומן להולאת
 הדפוס ובעתתי על המכס הג'ה' ישמרהו ובגלה הדבר הזה זכה
 ג'ו בחירו י'אריקיים' בו מקרא שכתוב לא ימוש ספר התורה הזה
 מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך מעתה ועד עולם אכיר':
ישוע תפלת כל פני' ישמע מהיכלו' וישלח מלאכו לשמוע
 האיש אשר במוצח הדפוס נטע שם אהלו' קודם
 הדורות מראש י'א' צלו' בגול העונה בזה לו' הלא הוא הגביר
 המעלה חכם בכל פעולה כה'ר **ישמואל זנוויל** י'א' בן
 הר' **יוסף שואב** ז'ל' ברכת ה' היתה לו' אשר רצע
 אנו' לעבודת הקדש וסדר כל האותיות
 בעלש ידו ובניעשה גדי' להתפאר' משיעתא דשמיא כל הבא
 ליעהר' ה' ישמרהו וכל בני ביתו וי'ארכו ימים ושנות חיים וגם
 בכלל הברכה' לכל בעלי המלאכה':
היום הרח עולם שזכיתי וראיתי ספר התש'ב' בדפוס חס'
 ושלים' וישמחו כל העולם הגדול ועד קנטס' ושמת
 לבגס אני בכללם' אשר כמה שנים עיינו תלויות' עד היום
 שעשה עמנו ה' נסים ונפלאות' בן יוכינו לירושלים לעלות ולראו'
 ולקבץ כד חים השורים בכל פאות' ויכתיבו בנחמת זיו' וישללנו
 משיחנו במהרה בימינו אמון בן י'א רצון:

בדק יבחר' מחדת הלכות ואור עיני בעלות השחר' כל היום
 מוסק על ברכתו ביראה ובלימה' בשפה ברורה ונעימה' ואני
 זוכר חסדיו מימי' וימי' הלא הוא הגביר המזוינס החכם ובפון
 החסיד העניו כמורה ר' **רוד לופים פריא** י'א' חסדו לוד
 הגאונים' אשר כל ימיו הולך בדרך תמים וגם לכל בני ביתו
 י'ארכו ימי' ושנות חיים' וז' יסקוף עליהם מן השמים ברחמים':
וגם הלכתי לדרך **אשכנז** המובהק' מזהב ומפז' הולך
 וכסוב עד שכת' למוקס קדוש אשר ירד עליו את המן'
 עיר המהולה **פרנקפורט דמיין** י'א' עיר מלאה רבני'
 ובאוכי' והכמים' ובני' כל היו' עוסקי'
 בתורה ה' מלמד' לילה ויומים' לא הניחו בראש תפוסים' ומרת
 חסד על לשונם' ומדולי' ועד קנטס' כל אחד ואחד עוסק
 במסכתות של גמרא' ומפסל בחכמתו כמו השערה' ומגלה
 כמה סודות שבעים פנים לתורה' בעלי תלמוד ופוסקי' וספרי
 וספרה' וגם בדברי קבלה וסודות ההלכה' ובראש כל מעלה
 הרב הגאון הגדול המופלג כמורה ר' **יעקב הכהן** י'א' ר' אור
 הכתם בגבורתו' שנתן כבוד גדול לרב'
 בהסכתו' במתק שפתים' ובנוסח ערב על מתכונתו' וגם כל
 הקליני' הגדולי' המפורסמי' המנהיגי' **קק פרנסי וגבאי**
 י'א' אשר עמדו לעזרי וכל יחידיו סגולה'
 אשר חתמו שמו הטוב על הספר הג' וקיימו' המלוא מן הכחאל
 הפעולה' כאלו הקריבו קרבן עולה' ישים ה' טוב פעלים' ויקריב
 הכהן את קרבנס' לפני ה' כרגום':
ויעל משה אל הר סיני כאשר צוה ה' ארתו ויקח בידו שני
 לוחות אבנים' השלם בכל הכתרי' בהפלת
 התורה וברוב העורף ותפארת הבני' ומנהיג כל קהלתו הקדושה
 בכח חכמתו והוא רך בשני' לא קם כמוהו לא בדורות הראשונים
 וגם אחרונים' ונפשו השקה בתורת ה' כל היום תלמודו וגדו'
 ולישראל גלה סודו' ובה' ה' בסאכודו' מעלת ראש החכמים
 ובצירים' המפורסם שמו הטוב במדינות וכפרים' החכם השלם
 הגאון הגדול תפארת הקלינים אשר כבודו כאן כמורה ר' **משה**
ק י'א' אשר נשתדל במלאכת זה המשכן' וכסאו בשמש יכון לעד
 וגם לכל בני ביתו יקיים בהם מקרא שכתוב לא ימוש ספר
 התורה מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך מעתה ועד עולם אכיר':
 וגם לא נמני' לשוני' ולשפת בגרוני' בכוחי ורוב אוני'
 למעלת ראש חכמי' ובבני' החכם השל' פילפלה הרפיה מנה
 ופה הגביר המפורס כמורה ר' **אלעזר רוד אופנהיים**
 י'א' אשר הגדיל חסדיו עמי והתחיל' בכתב ידו הרמה' עס'
 הגאון הגדול אשר חכמתו שלימה' כל היום עוסק על למודו
 בתורה' סדר זה תמימה' בכח פלפולו תולה ארץ על בלימה' ולא
 דאיתי כמותו מיום היותי על הארמה' מעלת כבוד החכם השלם
 הדיין הגאון הגדול כמורה ר' **יואל ענגריש נרו**
 אשר גם הוא חתם בידו הרמה' ומ'אירחה כאור הכוכבי' אשר בשמימה'
 כל היום אני זוכר חסדיו מימי' וימי' ה' יהיה בעזרת ותהי' משכרת'
 שלימה' מלא' שבע רצון וברכת ה' היתה להם תמימה וי'ארכו ימי'
 על ממלכתם הס' וכל בני ביתם': ובראש כל מעלה המובהק
 מיוחד **סגולה החכם השלם הקלן הגדול כמורה**
יוזפער שיק י'א' ר' הוא וכל בני ביתו י'ארכו ימי' ושנות
 חיים' ור' **אני** טרם אכלה לדרך חתן שבה להגביר' הלא
 הוא החסיד העניו המפורסם כמורה ר' **בער המבורג**
 ה' ישמרהו' ואורך ימים ישבעהו וגם להגביר המפורסם חתנו
 כהר' **יוהנן** ולכל בני ביתם וי'ארכו ימים על ממלכתם
 וירבו בישראל כמותם':
וגם הלכתי לעיר המשוכחת כלילת יופי **מנהיים** י'א'
 וישבתי בבית הרב אב' ר' מ' אשר שלם בכל חכמה' ויודע
 כל תעלומה' דן דין אמת לאמיתו על מי ועל מה' הלא הוא הרב
 הגדול הגאון המפורס' כמורה ר' **שמואל הרמן** גר'
 ברכת ה' היתה לו אשר נשתדל עמי עם כל יחידיו סגולה' והתם
 שמו הטוב בראש כל מעלה' ה' י'ארכו ימי' ושנותיו ללמוד כספרה'
 הוא יומם ולילה' וגם הגבירי' הרשומי' **פרנסי וגבאי**

לה תפארת
 רבן עולה
 ת' והתחיל
 יעלומה
 ביה וכהמה
 לה רמה
 הקדושה
 העם האמי
 מהר'
 מהר'
 כמורה ר'
 זחד בדוח
 עטר'
 ימים שבת
 ימי' נטעי
 מים בטוב
 י'א'
 האון הגדול
 בתלמודו
 שלמה
 חתימותו
 כל יחידיו
 בשקט
 בת השנים
 י'א'
 הרב
 ראה ספר
 נחתו
 גבולה י'א'
 לקחת
 יד ימים
 מוש ספר
 עולם
 יפי אורה
 חזרה על
 ס בכות
 ת לעני'
 המפורס'
 חמלה וכו'
 הכתמו
 טובי'
 ל ברכת
 וגם
 גימין
 וגם בנו
 האל זה
 פת חתן
 ושלים
 י כבוד
 ותהי'
 ושובע
 הקריב
 ס זה
 שתדל'
 לדפוס
 ת הרב
 חזרה
 זרינו

כד אנכי תולעת ולא איש' הנרצע לעבודת ה' לקיים מצותיו הוא מבקשי' הצעיר מאיר קרשקש
 סדר חקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם היום עשרה לארר שני בשנת ורדוקים י'א ובנו בהיכל
 ה' וידעתם כי ה' צבאות שלחני אליכם:

**וכראותי שנשלמה בעה זאת התורה
 ערוכה בכל ושמורה יפה כחמה
 כלבנה ברה נשא לבי את פי
 לשוררה ואשא משלי ואומרה:**

אשוע וגם אקרא לאישים	נערים עם זקנים גם ישישים
בנוני לב וחכמי חרשים	רועי ישראל צאן קדשים
יתנו שיר והלל למגביר אלשים	ונותן צרי ותעלה לאנושים
הנותן כח לטורח ולאין אונים עצמה	להאיר עיני עבדים בתעלומות חכמה
צמח צדיק הצמיח ה' אלהים מן האדמה	אמת מארץ תצמח לקדושים אשר בארץ המה
ערבו דברי דודים בהוציאם לאור תעלומה	כספיר ושהם וישפה לשם שבו ואחלמה
יוציאו מים ממעין יוצא מבית ה' לרוות כל צמא	מלבני שמעתתא אליבא דהלכתא ברה כחמה
ך שום בכתב אמת ומעין כל עד הנה נעלמה	פענח צפנת צפונה ונגבה מורחה וימה
מה נמלצו לחיך דברי גאונינו רבינו הרשב"ץ	אשר אסף ברוח חכמתו וכינתו בספרו התשב"ץ
אורות מאופל הגיה והאיר תבל בתורתו אשר קבץ	ובפלפולו בים התלמוד במים שאין להם סוף קבץ
וריו היו אמונים עד בא שמשו ואוכר ערבץ	כאריה וכלביא מי יקימנו עד חוץ ונמר עם גדי ירבץ
רוח מחמתו והבונתו הניח לזרעו אחריו ושביעי עבץ	מי יכול לספר כל שבחם ולא יאחזנו רעה והשבץ
קדושי עליון חומה המשולש לא ינתק ולא יעקש	דבריהם מכוונים להלכה אין בהם נפתל ועקש
דוכבי אתונות צחורות ושביעי על מדין אמת לבקש	עושה צדקה ומשפט אמונה הוא מבקש
שלשה המה מטיבי צעד לסור מדרך מוקש	קולם נשמע בבואם אל הקדש כפעמך מקשקש
קולי שמעה כחסדך אתפניך ה' אבקש	לקבץ נרחי ישראל וכשה אובר עבדיך בקש
שעה לתפלת רש נעונד מטולטל ונדה כקש	אסקופה הנדרסת הצעיר מאיר קרשקש

בנאי
 לכהנים
 שכתובה
 מת היה
 תותי ה
 ביה ש
 שהוא סו
 שתתין
 צמסיו
 ללדון הז
 הבית ור
 וגם בנו
 אלה בלח
 זיון בול
 שאין דר
 האלות ו
 שאין דר
 מנתו
 טומאים
 טומאים
 ועדיין ל
 וכולן טו
 הפתחים
 להוליא
 וכן פירש
 מנת וכן
 שמיני
 אם היה
 הוא הגר
 שיש דרך
 והרמ"ב
 טווחה
 שמשון
 אם יש
 כדון ה
 ונגדל
 הבית טו
 ללחת ו
 והבילוח
 הרבה א
 בלחך ו
 כשנות
 האות ב
 אלה גז
 העור ו
 זה אלה
 ונהקד
 היה כ
 שהזכיר
 סבכה
 מקדח
 עשר מ
 מוסכת
 עש